

Johanna Tuukkanen
päätoimittaja

Hoitaisitko nilkkamurtuman laastarilla?

”Lokakuussa terveyskeskusten vaje oli 238 lääkäriä. Terveyskeskustyötä vaikeuttavat etenkin viranomaisten ja poliittisten päättäjien toimet. Lääkärien työ määrä on jatkuvasti kasvanut ja he tekevät myös muiden ammattiryhmien töitä. Vastaanottoaikoja on jouduttu pidentämään viranomaismääräysten ja tietotekniikkaongelmien takia. Ongelman ratkaisu edellyttää tarkoituksenmukaisen työnjaon, nuorten lääkärien seniorituen, tilastointia ja todistustaakan karsimisen, toimivan tietotekniikan ja sopivan kokoiset yksiköt, joissa päivystysrasitus on siedettävä ja yhteistyö erikoissairaanhoidon kanssa toimii.”

Mistään muusta kuin sanoista tietotekniikka ja päivystysrasitus ei voi päätellä, että yllä oleva Auli Juntumaa ja Harri Ylisen teksti on julkaistu Turun Sanomissa jo vuonna 2012. Tosin terveyskeskuksista puuttui syksyllä 2022 yli 400 lääkäriä, ja nyt myös erikoissairaanhoidon lääkäripula kasvaa nopeasti. Tietojärjestelmät vievät aikaa ja terveysasemien kiirevastaanotot täyttyvät, vaikka varsinainen päivystys on siirtynyt yhteispäivystyksiin tunnetuin seurauksin. Poliittisten päättäjien

keinovalikoima on harmillisen suppea ja näköalaton. Terveystieteiden palvelujen saatavuus- tai muihin ongelmiin tarjotaan yleensä ratkaisuksi toimintaa säätelevää lakia tai asetusta. Ja mitä suurempi mediakohu yksittäisestä tapauksesta nousee, sitä nopeammin napsahtaa lainsäätäjän nuija. Näin saadaan valvovalle viranomaiselle helposti mitattavia suureita, kuten hoitajien määrä, hoitoon pääsyyn kuluva aika tai leikkausjonon pituus. On paljon vaikeampaa etsiä juurisyitä ja ratkaisuja niihin. Hyvää tarkoittava lainsäädäntö on johtanut usein vain entistä suurempiin ongelmiin. Näin on käynyt päivystysten keskittämisen ja hoitajamitoituksen kanssa. Mikäli perusterveydenhuollon kiireettömän hoidon hoitotakuu kiristyy suunnitellusti, avoterveydenhuollon toiminnan pääpaino tulee siirtymään nopeaan hoidon aloitukseen, keinolla millä hyvänsä. Viis hoidon jatkuvuudesta, vaikeavuudesta tai laadusta. Sitä saadaan, mitä halutaan

mitata. Monilla hyvinvointialueilla nopeasti vaikeutunut, kaikkia ammattiryhmiä koskettava työvoimapula uhkaa jo perustehtävistä suoriutumista. Erikoissairaanhoidonkin jonot ovat kasvaneet ennätyksellisen pitkiksi.

Terveystieteidenhuolto on ajautunut umpisolmuun, josta ei ole helppoa ulospääsyä. Pandemian aikainen hoitovelka ja väestön huoltosuhteen heikentyminen ovat kiihdyttäneet syöksykierrettä. Mutta olisiko tämä voitu välttää? Kukaan tilannetta seurannut ei voi väittää, ettei olisi tiennyt palvelujärjestelmämme natisseen liitoksissaan jo vähintään neljännesvuosisadan. Järjestämisvastuun siirto yksittäisiltä kunnilta suuremmille alueille toteutui liian myöhään. Samalla osa hyvinvointialueista jäi liian pieniksi selvittääkseen tehtävistään. Epäilen raskaasti hallinnoitujen ja tiukassa poliittisessa ohjauksessa olevien alueiden kykyä uudistaa toimintamallejaan riittävän perusteellisesti palauttaakseen julkisen sektorin vetovoiman työnantajana ja kansalaisten luottamuksen.

Suurimmat ongelmat ovat vaikea pääsy perustason palveluihin ja hoidon jatkuvuuden puute, jotka ovat myös eriarvoisuuden takana. Kansalaisille tulisi taata varmuus

siitä, että omalle terveysasemalle saa helposti yhteyden ja tutun ammattilaisen vastaanotolle pääsee nopeasti. Tämä onnistuu muualla Euroopassa, mutta tuntuu mahdottomalta toteuttaa meillä. Professori Kristiina Patja on ehdottanut nykyisen terveyskeskusjärjestelmän räjäyttämistä, mikä voi olla välttämätöntä.

Käynnissä olevat hallitusneuvottelut ovat tuoneet uusia huolenaiheita. Toivon päättäjien unohtavan poliittiset pikavoitot ja keskittyvän ongelmien todellisiin syihin. Laastari ei riitä korjaamaan syntyneitä vaurioita, vaan kaikkia palvelujärjestelmämme osia on arvioitava pohjia myöten uudelleen. Uudistustyössä tarvitaan käytännön työn tuntevia asiantuntijoita ja aivan erityisesti kykyä ymmärtää kokonaisuuksia ja syy-seuraussuhteita. Kannattaa myös katsoa, miten asiat on hoidettu muualla. Koko maailman viisaus ei ehkä sittenkään asu täällä.

” Terveystieteidenhuolto on ajautunut umpisolmuun, josta ei ole helppoa ulospääsyä.